

დროშა

გამოდის ყოველ დღე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონზე რვა კაპ.; განცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებზე. თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწორებს და შეამოწმებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს. დაუბეჭდველ წერილებს რედაქცია ვერ დაუბუნებს ავტორს.

„დროშის“ რედაქცია — სიმონსონოვის ქუჩაზე, ნაზაროვის სახლში, 1-ლი კლასიკური გიმნაზიის უახლოესი მოსახლეობის მიხედვით რედაქციაშივე, ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ბარები: ВЪ ТИФЛИСѢ, въ редакцію „Дрошѣа“
ფასი: წელით 9 მ.; 11 თვით — 8 მ. 50 კ.; 10 თვით — 8 მ.; 9 თვით — 7 მ. 50 კ.; 8 თვით — 7 მან.; 7 თვით — 6 მ.; 6 თვით — 5 მ.; 5 თვით — 4 მ. 50 კ.; 4 თვ. — 4 მ.; 3 თვ. — 3 მ.; 2 თვ. — 2 მ.; 1 თ. — 1 მ.

„დროშის“ შანი პირველის გარტილამ წლის დამთავრება 8 განათი.

შინაური პროზა
ამ დღეებში გარდაიცვალა მბილისის მახარის მომრიგებელი შუამავალი ისრაფილ-ბეგ მდიგაროვი, რომლის მოქმედებაზედ ჩვენ აქ არას ვიტყვი ერთი ლათინური ანდაზის ძალით. თუ ეს ამბავი მოვიგონებთ, მოვიგონებთ იმით, რომ ეხლა იმის აღვიღებდ რომელიმე პირის და იშენას საზოგადო მნიშვნელობა აქვს: ეხლა მოახლოებულია დრო ბატონ-ყმობის უკანასკნელის კვლის მოსაზრებისა, მალე გლახკაცებმა უნდა შეისყიდონ მეტატონეთაგან თავიანთ წინაღობები და მომრიგებელ შუამავალთა ხერხზე, ქუთაზე და გამოცდილებებზე დამოკიდებული, რომ ეს მეტის მეტად სამხიმო საქმე უფროა თანად, უფრო დარაბოდ და მართლად მორიგებით გათავებულ იქნას ამის ფაქტ, ბეგრსა სურს შეიტყვას, თუ ამ თანამდებობაზედ შემდეგ განსვენებულის მდიგაროვისა ვინ იქნება დანიშნული და შესაფერი იქნება მისი ხეობა, ქუთა და გამოცდილებებ ამ შიმე თანამდებობასთან თუ არა, სამწუხაროდ, ჩვენ შევიტყვით, რომ განზრახვა აქვთ ამ თანამდებობაზედ დანიშნონ თ. ი. მ., რომელიც იქნება სხვაფერი კი სასიამოვნო და ტკბილი კაცი იყოს,

მეგრამ ამ თანამდებობაზედ მისი დანიშნა კი სამართლიანს პროტესტს გამოიწვევს მთელი თავად-აზნაურობის გაგებულ ნაწილში.
ლეს, ჰარასკევეს, სალამოს 7/8 საათზედ დანიშნულია საგანგებო კრება სამეურნეო საზოგადოებისა, რომელზედაც მოხსენებული იქნება კომისიის აზრი შესახებ ტყეების დაცვისა ჩვენში.
ჩვენის გაზეთის 39 №-ში იყო ნათქვამი, რომ როდესაც მბილისის მახარის თავად-აზნაურობისაგან ამოიჩეული კომისია გადასახადის გაწერისათვის შეასრულებს თავის საქმეს, ყველა თავდასა და აზნაურს უნდა აცნობოს შეძლებისამებრ — თუ რამდენი იქნება მასზედ გაწერილი. ეს შეცდომით მოგვივიდა: კომისია სათითაოდ კი არ აცნობებს ამ საგანს, არამედ მახარის წინამძღოლი გამოუცხადებს, რომ ინიშნება უკანასკნელი სამაზრო კრება, რომელიც განიხილავს შედგენილ სიებს და მისი გარდაწყვეტილება საჯაროდ იქნება ყველა მბილისის მახარის თავად-აზნაურთათვის, დაესწრობიან ისინი ამ კრებაზედ, თუ არა.

„დროშის“ ჭელტონი, 23 თებერვა.

გიბლიოგრაფია
წიგნობათი, საყოველთაო პედაგოგიური უწყისა, ახანის წიგნი (შედეგთ)
ბ. რევი შეიღის ორმა მოთხრობამ: „შობა“ და „ახალ წელიწადი“ ცოტა არ არის ცივი წყალი გადასხამკითხველებსა. ორივე მოთხრობა ბევრით დაბლა სდგას წინააღმდეგ მოთხრობებზედ. თუ „მოგონება“ და „მკანათი“ წარმოგვიდგენდნენ შეკუმშულს სურათებს, ხელოვნურად დახატულს, სამაგიეროდ „შობა“ და „ახალი წელიწადი“ არიან უბრალო ამბები, მკრთალად დაწერილი. პირველი მოთხრობა კიდევ შეიძლება შერაცხვით გვარიან ნაწერად; მაგრამ მეორე კი ძლიერ მდარეა და რაც უნდა ხათრი-ჯამიანი დამფასებელი იყო, კარგს ვერას იტყვი. რად დაუშვა კილო ასე ძირს ახალ-გაზდა ავტორმა? ნუ თუ მართალი არიან

ისინი, რომელნიც ამტკიცებენ, რომ პირველი მოთხრობების ღირსება ბრმა შემთხვევას უნდა მიეწეროსო? ჩვენ ეს არა გვგონია და დარწმუნებულნიც ვართ, რომ ავტორს ბელეტრისტული ნიჭი აქვს, — მეგრამ იმ გვარი ფოტოგრაფიული ნიჭი, რომელსაც იჩენენ გამოჩენილი რომანისტის ზალას მიმბაძენი. სიმდარე ახალი მოთხრობებისა აიხსნება ერთი დიდი შეცდომით. ავტორს აუღია რთული საგანი სურათებისათვის და ისე კი მოპურაობს, თითქო ძალიან მარტივი საგანი აერჩიოს. შობის და ახალი წლის დღესასწაული რთული საგანია, რომელსაც აქვს მრავალი მხარე და თვითეული ეს მხარე ცალკე სურათის საგნად შეიძლება გახადოს მწერალმა. ავტორს უნდა აეღო ან ცალკე მომენტები ამ დღესასწაულობისა და დაწერილებითი სურათი დაეხატა, და ან უნდა ერთი სამად და ოთხად მომეტებულად განეფიარებინა თავისი მოთხრობები. მეგრამ მან არც ერთი ჰქმნა და არც მეორე და ამის შედეგი არის ისა, რომ დღესასწაულის მომენტები დახატულნი კი არ არიან ჯეროვანის სინამდვი-

ლით და განეთარებით, არამედ მკრთალად ჩამოთვლილი. მართი უმთავრესი ნაკლულეგანება ამ მოთხრობებისა ისიც არის, რომ მომქმედი ბავშვები ეგოისტები არიან, რომელნიც იმასა ცდილობენ, რომ ამხანაგს უთავაზონ ან დაობებული ჩურჩხელა, ან უფრო უხვირო კანჭეტი და ან ნახევარი წილის მაგივრად მესამედი მისცენ. ბავშვებში, თავის-თავის მოყვარეობის გარდა, ჰუმანიური მხარე, კაც-მოყვარეობაც ძლიერია და ყოველმა საბავშო მწერალმა უნდა აძლიოს შემთხვევა ბავშვებს აღმოაჩინონ ეს საუკეთესო მხარე თავიანთ ბუნებისა და დაბადონ პატარა მკითხველებში სურვილი მიბაძვისა; თორემ შეიძლება ჩვენი მოთხრობები ეგოიზმის ქადაგებად გახდნენ, და სარგებლობის მაგივრად, ენება შემდგენ ჩვენს მოზარდს თაობასა.
საბავშვო ფეშქაში ეკუთვნის ქალ. მკ. შაბაშვილის კალამსა. მოთხრობაში მოიპოვება არა ერთი ღირსება, რომელიც ძვირფასს ნაწარმოებად ხდის ავტორის ნაწერებსა. სუბტი კილო, ცოცხალი მიმდინარეობა აზრებისა და მშვენიერი ქართუ-

კვალიც ზედ მიიტანეს, მაგრამ ესეც თავს გადააღწესა. მამასახლისის სკოლის ფული აქვს შენახული თექვსმეტი თუმანი, მოსამართლეებს ამაზე მეტი და ჯერჯერობით ხალხს ანგარიშს არ აძლევენ და ესეც სულ „დათას“ გამაგრებით...
სამართლებლო წრეებში განუძრახავთ ამ მოკლე ხანში, იმპერიის იმ ნაწილებში, სადაც ენაბი ჰხარობს, დააარსონ ისეთი სპეციალური სკოლები, რომლებშიც უნდა ასწავლონ ლენინის წარმოება. ეს აზრი გამართლებულია გამაგრებით, რომ მინისტრს მსტროვსკის ძავეკასიაში მყოფობის დროს ურადლება მიუტყვევია ლენინის წარმოებისათვის და აღმოჩენილა, რომ ძავეკასიაში ყოველ წლივ 3-დან 13 მილიონამდე ვედრო ლენიო კეთდება; მაგრამ თვით წარმოება ერთობ დაბალს ხარისხზე სდგას, და ამისათვის კავკასიელი ლენიო სავაჭროდ შორს არ წაიღება. მსტროვსკიმ ლენინის წარმოების გასაუმჯობესებლად საქირად სცნო რაოდენიმე საგალითო სკოლის დაარსება. როგორც ამბობენ, თავდაპირველად უნდა გახსნან ლენინის წარმოების სკოლები ქახეთში, მართლში, შანჯის, ბაქოსა და მრეწვის გუბერნიებში.
ამას გარდა, რუსეთში ლენინის წარმოების გასაუმჯობესებლად აპრობენ ბაქის შემცირებას ჰაჭა-თხლის სპირტზე.

*) იხ. „დროშა“ № 41.

თბილისში სამი სახელმწიფო ბალია; ამ ბალების შენახვა ხაზინას უჯდება წელიწადში 20,000 მან. რადგან ეს ბალები არსებობენ მხოლოდ ქალაქის მცხოვრებთათვის და მმართველობას მათგან არაერთი შემოსავალი არა აქვს, ამიტომაც სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს აღუძრავს კითხვა შესახებ იმისა, რომ ეს ბალები გარდაეცეს ქალაქს თბილისის სრულ საკუთრებად და საკუთარის ხარჯით შესანახავად.

21 თებერვალს, ღამით, უეცრად გარდაიცვალა «თბილისის მანქანადებების» რედაქტორი მ. ი. ალიხანოვი.

«დროების» კორექტორები

ს. შაქინი (სიღნაღის მაზრა), 10 თებერვ.

გინც რომ ძრავას თაქილობდეს, ნურასა იქს საძრავსა.

მე მოგახსენებთ ისევე სიღნაღის მაზრის მომრიგებელ შუამავალზედ. ამ ბატონმა წარსული თვის უკანასკნელ რიცხვებში დაიბარა მეჯინის «საცოდავი» მამასახლისი და ჩააბანა იგი სიღნაღის სატუსალოში ხუთი დღის ვადით. მე მოგახსენებთ «საცოდავი» მამასახლისი-მეთქი—და მართლა რომ საცოდავია ყოველფერში. იგი არაფრით არ წააგავს სიღნაღის მაზრის მამასახლისებს: ვერც თვითონ სარგებლობს თავისი თანამდებობით და არც სხვას ასარგებლებს; და ამაზედ მეტი საცოდაობა-ლა შეიძლება მამასახლისობაში?

შველა იცნობდა და იცნობს ამ კაცს მართალ და სინიდისიან კა-

წყობილს ბავშვის ზოგიერთა ჩაბეჭდილებათა, ახალი წლის წინა ღამის განმელობაში მიღებულითა. აქტორი რომ დასჯერებოდა მხოლოდ ჩვეულებრივით ჩაბეჭდილებათა, რომელიც ყოველ წლივ ერთს რიგზედ და ერთს ნაირად განმეორდებოდა, მისი მოთხრობა მეტად უფერული და უმნიშვნელო იქნებოდა; მაგრამ აქტორის ნიჭს კარგად უგრძობია ესა და ისეთი შემთხვევა მოუტყევია შიგ, რომელიც ზნეობრივს ნათელსა ჰფენს მთელს სურათსა და გარეთ იწვევს ჰუმანიურს მხარეს კაცის ბუნებისას, იმ მხარეს, რომლის ხშირად შეხვედრა და ცქერა მეტად სასარგებლოა ბავშვისათვის. ეს შემთხვევა რომ იყოს ფანტასტიკური, შეუძლებელი, ძალიან მოგონილი, მაშინ მოთხრობა იქნებოდა მზგავსი ესრედ წოდებული ზნის სწავლის მოთხრობებისა, რომლებითაც ილაჯი წართვეს ევროპიელს ბავშვებსა ზოფმანმა და მისმა მზგავსმა მწერლებმა; მაგრამ საქმეც ის არის, რომ იმ გვარი შემთხვევა, რომელიც აქტორს მოუყვანია, ძალიან ხშირია ჩვენი ხალხის ცხოვრებაში და იგი მოხდება ხოლმე როგორც სხვა დღეს, ისე ახალ-წელიწადსაც...

აქტორს რომ გულ-დადებით დაე-

ცად და ამისთვის წარსულ მამასახლისების რჩევებზე ვეჯინებოდა მამასახლისის კანდიდატად ამოირჩიეს. ნამდვილი მამასახლისი მოკვდა; დარჩა მედელი ამ უბედურს და წელიწად ნახევარია, რაც იგი მარტოდ-მარტო უკანდიდატად ასრულებს მამასახლისის თანამდებობას ისე, რომ წინააღმდეგ ამბობებს ხალხისას ადგილი აღარა აქვს.

იანვრის 22 მომრიგებელი შუამავალი ბძანდებოდა ერთ სოფელში მაყრად და ამ დღეს დაიბარა იქ მამასახლისები, რათა ეჩვენებინა ხალხისათვის, რომ მეც ფლანი ვარო—მიზეზად ვითომ სასოფლო მალაზიების ანგარიშის ჩამორთმევა მოიგონა. მორწილა და მალაზიების ანგარიში? მეჯინის მამასახლისი ვერ გამოცხადდა მომრიგებელ შუამავალთან, რადგანაც ამ რიცხვში მაზრის უფროსის სასტიკის ბძანებით უნდა გამოეყვანა მილიციაში გასაგზავნი კაცი და მეორე დღეს წარედგინა მისთვის 10 საათზედ. მომრიგებელ შუამავალთან გაგზავნა ამბარდები. ნეტავი ერთი გამაგებინა, ორ-ორი ამბარდანი რისთვის არის სოფელში ბეგრადგან ამოშვებული და რად იღებენ თითო ლიტრა პურს, თუკი მალაზიების პურის აკრეფა, ანგარიშის შედგენა და წარედგენა, სადაც ჯერ არს, მამასახლისის მოვალეობა არის? აქაო და შენ არ გამოცხადდი ჩემთან 22 იანვარს, როცა მე მაყრად ვიყავი, «საცოდავი» მეჯინის მამასახლისის ციხეში ხუთი დღით თავი უკრა მომრიგებელმა შუამავალმა და მეექვსეც თან გაატანა. საბუთი დაქერისა ეს გახლდათ და მიზეზი კი წარსული წლის «დროების» მე-254 №-ში და-

წერა ეს მოთხრობა, კარგი რამ გამოვიდოდა; მაგრამ, სამწუხაროდ, მას იგი დაუწერია ხელდახელ, აჩქარებით, ცოტა წინ-დაუხედავად და ბევრის მხრით გაუფუჭებია. ჯერ, თვითენაში აქა-იქა მოიპოვება შეცდომა: იგი, მაგალითად, სწერს: ბოთლები დააწყო (ნაცვლად დასდგა), დაიბოქა ხატთან (ნაცვლად ხატის წინ), ნინია ხონჩით ხელში, წმინდა სანთლებ ანთებული, შედის ოთახში. თვით მინაარსშიაც ამჩნევთ შეუსაბამობას. ლოგინში დაწოლილი ბავშვები ფეხზედ წამოკვივდებიან იმის გამო, რომ ვიღაც კარებს მოარახუნებს, თითქო სოფელში არა მხდებოდეს ღამით მისგლა მეზობლისა მეზობელთან, — პატარა ბავშვი დედას შუადამისასთან მიჰყავს საშინელს კორიანტელში მეზობლისას და იქ ლატაკი მელანას სიკვდილს აყურებინებს. მაგრამ ეს წერილმანობაა. ღიღი უმთავრესი შეცდომა, რომელიც ძლიერ აფუჭებს მოთხრობის ჩაბეჭდილებას, შემდეგია.

როდესაც მომავლადი მელანა «ქალბატონს» ეხვეწება: ჩემი ობოლი შენ აიყვანე, მოახლედ მაინც გამოგადგება, ნუ მაძკლავ ისე, რომ იმის ჯავრი მიწაში ჩამყვესო, თუნდა შენთან

ბეჭდილი მეჯინიდან კორესპონდენცია. ის საქმე, რომელიც კორესპონდენციაში იყო მოხსენებული, მაზრის უფროსმა გადასცა მომრიგებელ მოსამართლეს. ღრო გარჩევისა იყო დაწინაურული 26 იანვრისათვის. შთაუოდ არა მსურდა მომრიგებელ შუამავალს, რომ საქმე უფრო გამოაშკარებულყო და 25 იანვარს დაიბარა მამასახლისი და დაიჭირა, რომ არ გამოცხადებულყო სასამართლოში და მოსამართლეს საქმე მოესპო. მაგრამ მამასახლისმა კიდევ მოასწრო მაზრის უფროსის ნებართვით გამოცხადება სასამართლოში და გადაადებინა საქმე. აი მიზეზი დაქერისა ეს გახლდათ, მაგრამ უდიდესი მიზეზი მეჯინის გადაკიდებისა სხვა გახლდათ.

1880 წელს, როდესაც ძახეთის მხარეს კოდი პური 7—8 მანეთად ფასობდა, ხმა დაეარდა, რომ სასოფლო მალაზიებს ერთი დიდი თავი შეეჩვიოა. მინ გაიკებდა ამ სიტყვების მნიშვნელობას? მართი რაღაც გამოცანა იყო! ბოლოს დაეარდა ხმა სოფელ მეჯინში, რომ მომრიგებელმა შუამავალმა მეჯინის სასოფლო მალაზიდან ერთი ურემი (20 კოდი) პური გაიტანა «სესხადოა». რამდენიც ხმა გაძლიერდა, ხალხი უფრო აჯანყდა და ჩაჰკიდა ხელი მამასახლისს, რომელიც მიეცა, და გაიძახოდა: «შინ რომ ყმაწვილებს შიოდეს, გარეთ ტაბლას რა ხელი აქვსო!» მა მომრიგებელმა შუამავალმა გაიგო და, რაც კი შეიძლებოდა, ემხარებოდა მამასახლისს, რომ ჩაეჩუმებინა ხალხი. ხალხმა თავისი არ დაიშალა და იქამდის მიიყვანა მამასახლისი, რომ მოსცა სოფელს ამ ნაირი კვიტანცია: «რომელიც ფოდრაჩიკმა ღათიკომ მომცა მარდოსანი-

და თუნდ ღმერთთან მყოლია ჩემი უბედური გოგოა, — ქალბატონი ცივიდ ეუბნება: «კარგი, მელანო, აუასრულებ შენს თხოვნას; მე რე მიჰყავს ობოლი შეფო შინა და ფეშქაშად აძლევს თავის უფროსს ქალსა. ზამოდის ისე, რომ ეს ობოლი ამ ქალბატონებმა მოახლედ აიყვანეს. სწორედ ამისთანა დაბოლოებას საქმისას ეძახიან რუსები: სადღეგრძელოდგან დაიწყო და შესანდობელით გაათავაო. ბატონ-ყმური ბოლო მოთხრობისა ძლიერ ამხინჯებს მას და თითქმის სრულიად უკარგავს აღმზრდელს თვისებასა. პატივცემული აქტორი რომ მომეჩუბებული ყუარადლებით და წინ-დახედულობით მოჰქცეოდა საქმეს, მოთხრობას გაათავებდა სრულიად სხვანაირად: მოხუცებულს მანდილოხანს უქალოდედად გამოიყვანდა, აშვილებინებდა ობოლს შეფოს და მის ვაჟებს გაახარებდა ახლად მოპოებული დათა. ამ გვარი საქმის მოტრიალება გამოაშკარავებდა ერთს საუკეთესო ჰუმანუნს მხარეს კაცის ბუნებისას, კარგს, ნაყოფიერს კვალს დასტოვებდა პატარა მკითხველის გულში და სინამდვილესთანაც უფრო ახლო იქნებოდა. როდესაც მომავლადი დედა ვისმე

დემ ოცი კოდი პური, — დასწრე შეჩვევარო, სანამ გასენდებო, რადგან ადრისგან ორმო ვერ ახადე ჩემი საკუთარი პური მინდა მიმეცა ნინიკო მათიამელიისათვის (მომრიგებელი შუამავლის მოსამსახურე) თებერვლის სამსა ჩუპა ზიგია ბოდერძოვი». ეს კვიტანცია ხელში უჭირავს ეხლაც ერთ სოფლის კაცს და პური კი აღარსად არის. მცმა კოდმა პურმა, ღირებულმა იმ დროს 170 მანათად, ერთ პატარა ქალაქის ნახევზედ გადაიარა. აი, უმთავრესი მიზეზი მომრიგებელი შუამავლისაგან მეჯინის აძულებისა.

იანვრის უკანასკნელ რიცხვებში საშინელი თოვლი მოვიდა. სრული ექვსი დღე ითოვლა და 1 1/4 არშინზედ დასდო. ძურდლებს და მგლებს ბევრს იქერდენ ხელით. საქონლის საცოდაობით ხომ ხალხი აივსო. საშინლად ზარალდება ყოველი პირუტყვი ამ თოვლის გამო. სხვარი ხომ შეათედი აღარ გავაზანთხულისთვის.

პეპერბურმი, 16 თებერვ.

ველს მეტეპერბურმის ქართულ ასაღვანდობას სხვა-და-სხვა გარემოების წყალობით ქართული წარმოდგენა არ გაუმართავს; თუმცა «Новое Обозрѣніе»-ს კარგ-ზონდენტი აწმუნებდა მკითხველებს — კავკასიელმა ასაღვანდობამ თავის ჩვეულებრივი სპექტაკლი გამართა ღარბი ამხანაგების სასარგებლოდ, წარმოდგინა რა ქართული სამ მოქმედებანი გომედა «ხსენება» და სომხური გოდველი «არა შშეჭია». მკითხველი, რავედრება პატრონად გაუხდი ჩემს საწყალს ობოლსა და ნუ გამატან საიქიოს მის ჯავრსაო, გულქვაფიც რომ იყოს ეს ადამიანი, ერთს წამს მიწიც იგრძნობს ღრმა სიბრალულსა და მხურვალე სიტყვებით აღუთქვამს მას შეილად აყვანასა. ჩვენი მანდილოხანი კი არამცთუ გულქვაფი არ იყო, ძალზე სათნო და შემბრალებელი გული ჰქონდა, იმდენად შემბრალებელი, რომ შუადამისას საშინელს კორიანტელს არ დაერიდა და წავიდა ახალ წელიწადს ღამეს შორს მეზობლისას, რომ ენ უგეშენებინა ავადმყოფი საწყალი დედა-კაცი. მით მოულოდნელი იყო მისგან ცივი სიტყვების თქმა სულთ-მძძოლი დედა-კაცისათვის და ფეშქაშად ჩუქება ობოლი შეფოსი... მაგრამ ესეც კი უნდა დაუმატოთ, რომ შესაძლებელია აქტორს სწორედ ის განზრახვა ჰქონდა სახეში, რომელიც ჩვენ წარმოვსთქვით; მაგრამ უნებლიედ იხმარა იმისთანა სიტყვები, რომელთაც სრულიად გადაასხვავფერეს, დაამხინჯეს მისი აზრი.

(დასასრული ხვალ)

საკვირველია, იფიქრებდა, რომ ეს წარმოდგენა ქართველების სასარგებლოდ უფროა გამართული; მაგრამ ამის სასწრაფოდ უნდა ვთქვა, რომ აქ მართლაც ქართული კომედია იყო ქართველების სასწრაფოდ, თორემ სასწრაფო სხვა. ქართველებს არც თანამშობით უთანამშობი. ერთმა ქართველმა მიიღო მხალხლად მონაწილეობა «ხანუმაში» დანარჩენები კი უკლებლივ სომხები იყვნენ და შემოსავალიც მათ სასარგებლოდ მოიხმარეს. ამისთანა შემთხვევა მოხდა შარშანაც: აჭარაში სომხებმა ხელმწიფე იმპერატორის გურთხევის სახელთანად განიზრახეს «გაგასიელი» მოსწავლეთა სასარგებლოდ სტიპენდიების დაარსება, როგორც «Новости» გატყობინებდა, მაგრამ დავიწყრო, ამისთანა საზოგადო სახელად, როგორც «გაგასიელი», ასეთივე საზოგადო შინაარსი ექნება, ეს იგი, გაგასიელად იგულისხმებენ ან ქართველს, ან რსს, ან ლეკს, გაგასიის ნამდვილ მკვიდრთა?...

წელსაც ვთქვით, ქართველი სახელგანთქობა სულ სხვა არის და რაღაც ერთ ნახევარი ქართველი ქართულ სომხური წარმოდგენის გამართვაში გარეული სხვა. ეს გარემოება გერმანელებისას ესთქვათ — ქართველების სასარგებლოდ იყო წარმოდგენილი. რა გასაკვირველია ესა, როდესაც ზოგიერთმა აჭარა ქართველებსაც სპექტაკლი ჩვენს სასარგებლოდ გონათ. ვის არ იფიქრებინებდა ამის აქიშის განცხადება: «Грузино-Армянский». დასამტკიცებლად ამისა შემდგომად მოკვირება ერთი მაგალითი: ერთი მდიდარი ქართველი, თბილისიდან მოსული, გვერვია წარმოდგენაზე. მან შირ-და-შირ ჩვენ მოკვირება და გაგასიელს რა წერილი ბებნანთ, მის სამაგიეროდ თუმიანს გაძღვდა; მაგრამ ავი მოგასწავნეთ, ჩვენი მართლ სახელი იყო მუქი, — თუმიან დანიშნულებისამებრ პატრონს ჩაბარდა და ჩვენ კი გვხვდა შირველი ქართველი მდიდარისაგან მართლ ბილეთის ფასი სამი მანათი, არც მუტი არც ნაკლები.

ჩვენმა უმწიფელებმა კი გრძობა სოფლების თანხრობით გამართეს 15 თებერვალს რუსული სპექტაკლი. წარმოდგენილ იქნა სამი მოქმედებისანი პიესა: «Шалость», რომელიც გვიანტავს რუსის მოგზაურების იტალიაში ზაფხულად ცხოვრებას და ჩვენი ცხოვრებიდან ამოღებული კომედიო «Ночь в джунглях». ჩვენებმა ითამაშეს მართლ კომედიოში, ისიც თავადიშვილების რაღები. ეს კომედიო ქართული სახალხლო სიმღერებითა და ცეკვით იყო შესამუშავლი და ამიტომაც საზოგადოების საინტერესოდ დაურჩა, მეტადვე ლეკური. უკლებლივ ცოტა არ იყოს ხელი შევიკრიბეთ, მაგრამ გრძობა სოფლების

შრომა და თანხრობა უკველ შემთხვევაში პატრიარქისა და მადლობის დიქსი.

წერილი ბურილიძეს.

ბ. რედაქტორო!

მე რომ ვუთხროს «ტყუარას» ავიღებდი ხოლმე ხელში, დიდის საიმოვნებით და სისარულით ამოვიკითხავდი ჩვენებურ ძველებურ ბერძნულ აზრებს, ანდაზებს, თქმულებებს. მაგრამ როგორც კი მივატანდი იმ აზრებს, საცა გამოხატულია გამოსაღებება ზოგის გმირთა თავიანთ საყვარლებთან და ხელაქვეითებთან, გავიტყდებით, სიცილით თავს ვეღარ დავიჭირდი ხოლმე, ფრთხილ მუცხობდა ხოლმე ეს სიტყვების რკინება, სახის სოკვა და სასოწარკვეთილება.

ჩვენ, მე-XIX საუკუნის შვილებს, აუსხნელ სივრცელ მიგვანინა ესეთი თავგანწირული მეგობრობა, ერთი ერთმანეთისადმი ერთგულება, აწ «მშობილის დაკარგვა» რაოდ დღეს თუ შეგვარწმუნებს — ისიც რა შეწუხება — თორემ მერე ვიღას ახსოვს, — ისე გვაგვიწყობს დაგარგული მეგობრობა, როგორც გუშინდელი ბოზაში. ამიტომ საკვირველიც არ არის, რომ ჩვენ რუსთველის გრძობებზე ისე შიშის ვართ, როგორც თავით როსტკინს მეფის დროზე.

მაგრამ რასაც ამ უგანსხვად დროს დაგვიწარ გურიაში, ცოტა არ არის, რომ შესწავლა ჩემი აზრი ამ საგანზე, და აღმიძრა უჭი, საფუძვლიანია ჩემი სიცილი და რწმუნება თუ არა? აი საქმე როგორ არის: ამ დღეებში მე ჩემს საქმეზე ვიყუ ს. ლესაში. გზაზე ბლემად ხალხი ირეოდა, ზოგი გადიოდა სოფელიდან, ზოგი შემოდიოდა. ბუკის მათგანს დიდი ნაღველი, დარდი ეტყობოდათ სახეზე: ბუკნი დადიოდნ თავჩაღუნულნი, «დაღრეჟილნი», ზოგნი ნამტირალეკნიც კი. ცოტა რომ გვიანკე, ერთი ადგილობრივი თავადის სახლის წინ დაინახე გროვა ხალხისა, რომელშიაც ბუკნი ცრემლისაგან თვალებ-დასიებულნი, დაღრეჟილნი რაღასაც ლაპარაკობდნ. მე, რასაკვირველია, აღმძვარ სურვილი გამეგო მიზეზი ამ ამბის და ფიქრშიაც მომივიდა უთუოდ მიცვალებულია ეიმე მუქი. მიკუბრუნდი ჩემს თანამგზავს, კვითხე ვინ მომკვდა რა მუქი? ვუთხარი ვეწერათ, მიპასუხა იმან, არავინ გაღაცვლიდა. მამ ხალხი რად დაღრეჟულა მუქი. ჩვენი ბატონიშვილი შორს მიბმანდებოდა... და არ გამითავს სიტუა. გზა მშვიდობისა თქვენს ბატონიშვილს, მაგრამ ეს წუხილი რაღას მოასწავებს? ამაზე პასუხი არა მომიცარა. აბა რაღა თქმა უნდა, რომ ამ გარემოცნობებმა უფრო ამიშალეს სურვილი ნამდვილის მიზეზის გაგებისა: «რას გა-

გიკუბულან მუქი, ვითეჭრე მე ღუნიაზე ცოტანი მიდიან, მოგზაურობენ, რომ არავინა სწუხს და ან რა საწუხარია ეს? აქ სწორედ რაღაც სხვა მიზეზი უნდა იყოს. ჩემს ბუნდურ ერთი ახლო ნაცნობი შემხვდა, რომელმაც დაწერილებით მიამბო შემდეგი: ამ სოფელში ცხოვრობს ერთი თავადი ვ. გ. «ტყუარა», უსწავლელი, გაუნათლებელი, მაგრამ რომელიც აღტაცებით უყვართ ახლო-მახლო მცხოვრებლებს, როგორც თავად აზნაურობას, ისე გლეხობას. ამ გაცს ჟამთა ვითარების ქარიშხალი შორს გატყუარას უშირობს და მუხობლობაშიშობს, ვა თუ ვეღარ განხათო.

გამაგიკრვა ამ ვაგანმა არა ჩვეულებრივმა თანაგრძობამ. როგორც ეტყობა, გურიას ვერ არ მისდგომია შუქი ციცილიანადისა. მაგრამ იმედა, რომ მალე მოგვესწრობით ამ ქვეყნის მობირებასაც: ჩვენის გზამ უკვე გააზო გურია მუხავდ, ახლო მომავალში ვერაზიული მრეწველობა და ვაჭრობა ფეხს მოიდგამენ და სრულიად შემუსრავენ ამ რეგულურსა გრძობებს მეგობრობის სიყვარულითა.

16 თებერვალს.

შეცხოეთი

— ამ დღეებში საფრანგეთის რესპუბლიკის დეპუტატთა პალატას განუხილავს კანონ-პროექტი შესახებ სალდათის შეილებისათვის სკოლების დაწესებისა. ეს პროექტი თხოულობს ექვსი სკოლის დაარსებას. დაიწყეს თუ არა ამ საგანზე სჯა, არხივისკოპოზი ჩრეპველი ავიდა ტრიბუნაზე და სთხოვა პალატას, რომ თითო სკოლას თითო მღვდელი დაენიშნოს. ჩრეპველს უპასუხა ბალოლიუმ, რომ მელიც ამტკიცებდა, რომ ახალ სკოლებში დასულ იქმნება სინადისის თავისუფლება, და რაც შეეხება არხივისკოპოზი ჩრეპველის თხოვნას, მე არა ვხედავ საჭიროდ მის დაკმაყოფილებასაო. ამავდ არხივისკოპოზმა მიუგო ბალოლიუს — თუ რამეულის სკოლაში ჰყავთ სალდათების შეილებისთვის მასწავლებლად მღვდელი, აქ რაღა არისო. ბალოლიუმ უპასუხა, რომ იმას შეუძლიან უჩვენოს მრავალნი უწესობანი, რომელნიც რამეულის სკოლაში ხდებიან იმის გამო, რომ ამ სკოლას მღვდელი ჰყავს მასწავლებლად. არხივისკოპოზი სთხოვს დამტკიცებას. მათ შორის გაცხარებული ბაასი ასტყდება. ამ დროს აღის ტრიბუნაზედ სამხედრო მინისტრი მამვენონი და ამტკიცებს, რომ მღვდელთა სკოლებში მყოფობა ურიგობას, უწესობას იწვევსო. ამ სიტყვებმა ძლიერ განარისხეს მარჯვენა მხარე. პერტოგმა ლარო მჭურკო-ბიზანიამ ითხოვა სიტყვა. ჩრეპველი. მე ცოლ-შვილია მყავს, მე ოჯახობის მამა ვარ (სიცილი მარცხნივ) დიდი! მე ოჯახობის მამა ვარ. დეპუტატი ვერმე კასი. ჩვენ?

ზოლ დე-გასანიაკი. შეილას თავისებურად ესმის ოჯახობის მამა ვარ ჩრეპველი. მე ოჯახობის მამა ვარ და ამისათვის ვეწინააღმდეგები იმას, რაც სთქვა ვნლა გენერალმა კამპენონმა.

სამხედრო მინისტრი ხელ-ახლო ავიდა ტრიბუნაზედ, გაიმეორა, რაც წინად სთქვა, და თანაც დაუმატა, რომ სკოლებში სინადისის თავისუფლებაზე დიდი მზრუნველობა ექნებათ და ყოველის ღონისძიებით ეცდებიან მის დაცვას. პრინცი ლეონი ეწინააღმდეგება სამხედრო მინისტრის ნათქვამს და ამტკიცებს, რომ მღვდლები სალდათებს ყოველთვის მოვალეობის და დისციპლინის გრძობას უნერგავდნო, და მღვდლების საქმეა, რომ ჩვენი ჯარი თავის ვაჟაკობით განთქმულია მთელს ქვეყანაზედაო (აქო, აქო! მოისმა მარცხნივად).

ბოლოს, როგორც იყო, კენჭი ჰყარეს არხივისკოპოზი ჩრეპველის წინადადებაზე და დიდ-ძალი ხმის უმრავლესობით (368 წინააღმდეგ 97 ხმისა) უარ-ჰყვეს იგი.

შემდეგს კრებაზე მინისტრმა-პრეზიდენტმა ჩერიმ ძლიერ თურმე უსაყველურა გენერალს მამვენონს, რომ უკანასკნელმა ზემოდ მოყვანილი სიტყვები წარმოსთქვა მღვდლების მასწავლებლებად დანიშვნის შესახებ სალდათის შეილებისთვის დასაარსებელ სკოლებში. მაზეთურის სიტყვით, ჩერი ამტკიცებდა თურმე, რომ ამ სიტყვებს, რადგანაც იგინი წარმოსთქვა სამხედრო მინისტრმა და ისიც პარლამენტში, ძლიერი შთაბეჭდილება ექნება და შეუძლიანთ საფრანგეთსა და მატკიანს შუა დიდი განხეთქილება ჩამოაგდონო.

ამის შემდეგ, პალატას ჰქონდა სჯა უფრო დიდს და მძიმე საგანზე. ეს საგანი არის პოლ ბერის კანონ-პროექტი, რომლის მე-16 პარაგრაფშიც ნათქვამია: «ყოველ ვაჭრ სკოლებში მასწავლებლებად უნდა იყვნენ მართლ კრის-გაცვები». ეს პარაგრაფი რომ წარიკითხეს, ტრიბუნაზედ ავიდა არხივისკოპოზი ჩრეპველი, რომელმაც ამ პარაგრაფის წინააღმდეგ დიდხანს და მჭერ-მეტყველად ილაპარაკა. ის ამტკიცებდა, რომ პოლ ბერის მიერ წარმოდგენილი კანონი უსამართლოა, რომ მას სასულიერო წოდების სკოლებიდან გაძევება პირმოთხოვით და მიდგომით მოხდის და ბ.პ. პოლ-ბერები ტყუილად ცდილობენ, ხალხს თავლები დაუხვიონ იმ თ, ვითომც იმათ სურდეთ სინადისის თავისუფლების დაცვაო. «მტკენ ამტკიცებთ, განაგრძო არხივისკოპოზმა, რომ ხალხს უნდა, მასწავლებლებად ერის-კაცები იყვნენო, მაგრამ მე ციხრებით დავიბეჭდივებთ, რომ ჩვენს (სასულიერო) კერო სკოლებში მოსწავლეთა რიცხვმა ერთი-ორად იმატა მას შემდეგ, რაც დაარსდა სკოლები, რომლებშიც მასწავლებლებად კრის-გაცვები არიან. აქ ჩრეპველმა მოიყვანა თავის აზრის დასამტკიცებლად პერიქისა და ოცი სხვა ეპარქიის სკოლები და განაგრძო: «და თქვენ ამბობთ

რომ საფრანგეთს ერთ-კაცები უნდა მასწავლებლობდა...

ფრანგელის შემდეგ ულასარაკნია პოლ-ბერსა, რომელმაც სხვათა შორის...

ბანიონი. საფრანგეთიდან მოსული მამველი ჯარი თავ თავის ალაგვას ვაიგზავნა...

ბარლინი. აქ დაიჭირეს ერთი უმთავრესი ანარჩისტი - ავიტუტორი...

სირა. პორტა ოფიციალურად ამტკუნებს ხალიფას რიფათ ფაშის კრიტიკის...

პაირი. გენერალი გრანჰამი ტრინკიტუტში დაბრუნდა. დღეს სუაგიმში...

ლონდონი. რუსეთის ჭონდების აწევას აქაური ვაზეთები საშვადრ-გარეთიდან...

მოსტანდინეპოლი. აქაურმა ინგლისის ელჩმა დეჰერინმა მიიღო კრიტიკის...

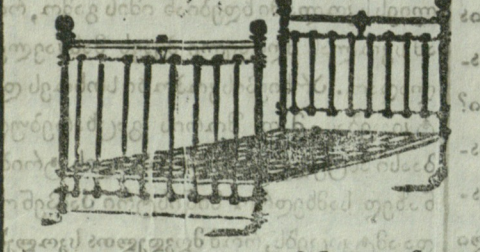
სკოლაგრავენი (ჩრდილოეთის სააგენციო) 23 თებერვალს.

პეტიკაპეტი. ორმაბათიდან უკვე ევროპიულ დიდს ბირჟებზედ რუსეთის...

მოსკოვი. მოსკოვის ოლქის სამსჯავროში გაიჩნა საქმე ქერების დასისა...

განსხვავებანი

ინგლისური ჩინის კრავოტები

ერთის სწოლია 7 მანუთიდან და ორის სწოლია 14 მანუთიდან...

შაქრე, ჩაისა და სტოლის კოვზები ჩახვლებითა, ფადნოსი, დასადგელები, შირის-საბანა...

სამკურნალოში, რომელიც თბილისის მრავალქუთ დაარსეს სასლორად 4 აპრილისა 1866 წლისა...

სტამბა. მეთიხა ივ. ხელაქისა. თბილისში, ლორის-მელიქოვის ქუჩა. ჩაშუთის კვლესიას შენობაში. იღებს ყოველ გვარ სასტამბო საქმიებს...

საკვობოუსო კალმები. რომელითაც შეიძლება წერა სულ მსხვილ, უსუფთაო ქაღალდი. ერთადერთი სააგენტო - ინგლისის მალაზია. იქვეა აწარმოებული სხვადასხვა უკარისა კალმები...